

Ympäristöministeriö: ympäristönsuojelu hallituksen esityksessä valtion talousarvioksi vuodelle 2016 ja kehyskaudella 2017-19

1) KIERTOTALOUS JA KIERRÄTYSTÄ EDISTÄVÄ SÄÄTELY – mom. 35.10.22

Vuoden 2016 talousarvioesityksessä on varattu 800 000 euroa kierrätystä edistävälle säätelylle ja kokeiluille:

Ympäristöministeriö valmistelee kierrätystä edistävää säätelyä. Ministeriö on muun muassa käynnistänyt jätteiden hyödyntämistä maarakentamisessa koskevan ns. MARA-asetuksen uudistamisen sekä uuden asetuksen valmistelun maa-ainesjätteiden hyödyntämisestä. Näillä pyritään keventämään ja sujuvoittamaan maarakentamisessa ja rakentamisessa hyödynnettäviin jätteisiin liittyviä hyväksymismenettelyjä. Lisäksi ministeriössä lähdetään selvittämään tarvetta ja mahdollisuuksia valmistella kansallisia asetuksia, joilla määriteltäisiin, milloin tietty jäte lakkaa hyödyntämisen seurauksena olemasta jätettä.

Hallitus on ohjelmassaan sitoutunut muuttamaan jätelakia siten, että kunnan jätehuollon järjestämisvastuu rajataan asumisessa syntyviin jätteisiin alueelliset erityispiirteet huomioiden. Eri tahojen näkemykset toimivimmasta vastuunjaosta eivät ole vuosien varrella juurikaan lähentyneet. Vastuunjaon muutoksen vaikutuksia onkin aiheellista arvioida monipuolisesti ja perusteellisesti. Ministeriö on avannut julkisen kilpailun vaikutusarvioinnista kunnan jätehuollon järjestämisvastuun rajaamisesta asumisen jätteisiin.

Ympäristöministeriö aikoo myös rajoittaa kierrätyskelpoiselle jätteelle sijoittamista kaatopaikkakiellolla vuodesta 2025 lähtien. Tavoitteena on vauhdittaa jätteiden kierrätystä ja muuta hyödyntämistä. Työ käynnistyy selvityksellä, mutta lainsäädäntötoimenpiteet ajoittuvat hallituskauden lopulle.

Lisäksi ympäristöministeriö käynnistää yhdessä muiden rahoittajien ja yritysten kanssa muutamia kokeiluja materiaalien ja jätteiden kierrätyksen edistämiseksi, kierto- ja biotalouden esteiden poistamiseksi sekä uusien innovatiivisten liiketoimintamallien ja kierrätystuotteiden käyttöönoton nopeuttamiseksi.

Meillä on jo nyt hyviä esimerkkejä onnistuneista kokeiluista, jotka ovat tuottaneet uusia kiertotalouden tuotteita, palveluita ja ratkaisuja. Ympäristöministeriö on rahoittanut mm. seuraavia kokeiluja: materiaaleja välittävä Mpankki, teollisiin symbioosit, HSL:n Ota Kevätloma autoilusta -kampanja, tavaroiden kimppakyyti-palvelu PiggyBaggy, Demos Helsingin ekologisten yritysten hautomo, toimistohuonekalujen uudelleenkäyttöä ja kierrätystä sekä puu- ja muovijätteen kierrätystä ja tuotteistamista.

Kiertotalouteen ja kierrätystä edistävään säätelyyn on varattu vuodelle 2016 kärkihankerahoituksessa YM:lle 800 000 euroa ja vuodelle 2017 vastaavasti 200 000 euroa.

2) PILAANTUNEIDEN ALUEIDEN KUNNOSTUS, MAA-AINESHUOLTO – mom. 35.10.22 ja 35.10.61

Pilaantuneita alueita koskevan perustyon lisäksi hallitus käynnistää kansallisen pilaantuneiden maa-alueiden kunnostus- ja kokeiluohjelman sekä materiaalitehokasta maa-aineshuoltoa koskevan hankkeen. Panostus ensi vuonna on 4 010 000 euroa.

Riksikohteiksi luokiteltuja pilaantuneita alueita on tutkittu ja kunnostettu perinteisesti **valtion jätehuoltotyöjärjestelmän** kautta. Määräraha osoitetaan ELY-keskuksille, jotka ovat osallistuneet kohteiden kunnostuksiin joko teettämällä työn tai myöntämällä avustuksen. Toisena osapuolena on ollut usein

kunta, jolle kunnostaminen on ollut kohtuutonta. Valtion osuus kustannuksista on ollut alle puolet. Viime vuosina järjestelmän puitteissa on aloitettu vuosittain noin 8 - 15 kunnostusta. Lisäksi öljypilaantuneiden kohteiden kunnostamiskustannuksia on korvattu öljysuojarahastosta, jonne on talousarviossa siirretty varoja (35.10.60) öljyjättemaksun kertymästä (11.19.08).

Työ etenee jatkossa aiempaa koordinoitummin **valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman (2016-2040) pohjalta**. Ohjelman tavoitteena on priorisoida ympäristön ja terveyden kannalta kiireelliset kohteet valtakunnallisesti ja edistää näiden systemaattista tutkimista ja riskienhallintaa tehostetulla organisaatiolla. Työtä rahoitetaan momenteilta 35.10.22 (*Eräät ympäristömenot – pilaantuneiden alueiden hankkeiden valmistelu*) ja 35.10.61 (*Vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen – pilaantuneiden alueiden kunnostaminen joko avustuksina tai valtion jätehuoltotoinä*). Ohjelman perusrahoitus on niukahko eli se säilyy talousarviossa aiempien vuosien tasolla. Ohjelmaa täydentää kuitenkin määräaikainen kokeiluhanke.

Tutkimus- ja kunnostusohjelman yhteydessä toteutetaan Juha Sipilän hallitusohjelman kärkihankkeiden toimenpiteisiin kuuluva kolmivuotinen **pilaantuneiden alueiden kunnostus- ja kokeiluohjelma (2016-2018) eli kokeiluhanke**, joka lisää käytettävissä olevia määrärahoja. Ohjelmien kytkeminen toisiinsa on hallinnollisesti tehokasta. Toteutustapa edistää kunnostushankkeiden uskottavuutta ja siten puhtaan teknologian yleistymistä. Kokeiluhankkeen tavoitteena on kehittää kestävien kunnostusmenetelmien osaamista ja laajamittaista käyttöönottoa toteuttamalla kunnostushankkeita, joissa erilaisia teknologioita ja riskinhallintaratkaisuja voidaan testata ja siten saada referenssejä alalla toimiville yrityksille. Kokeiluohjelman kohteet valitaan valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman kohteista eli kyseessä ovat priorisoidut riskikohteet, jotka joka tapauksessa vaatisivat kiireellisiä toimenpiteitä. Kokeilukohteissa voidaan myös kehittää ja vakiinnuttaa suomalaista tutkimus- ja riskinarviointiosaamista.

Pilaantuneiden maa-alueiden kunnostus- ja kokeiluohjelman lisäksi toteutetaan myös kiviaineshuollon ja rakentamisen kokeiluhanke, jossa kehitetään ja otetaan käyttöön sujuvan ja resurssitehokkaan kiviaineshuollon toimintamalleja ja prosesseja

Talousarvioesityksen mukaan vuonna 2016 momentille 35.10.22 osoitetaan 1 350 000 euroa pilaantuneiden alueiden hankkeiden valmisteluun ja momentille 35.10.61 2 660 000 euroa hankkeiden toteuttamiseen. Momentin 35.10.61 rahoituksesta osa eli 1 300 000 euroa käytetään hallitusohjelman biotalous ja puhtaat ratkaisut -kärkihankkeen ”pilaantuneiden alueiden kokeiluohjelma” rahoittamiseen siten, että osa käytetään pilaantuneiden maa-alueiden kokeiluhankkeisiin ja osa materiaalitehokasta maaaineshuoltoa koskevaan hankkeeseen.

Tutkimus- ja kunnostusohjelman tavoitteet tarkistetaan kokeiluohjelman päätyttyä.

Kärkihankerahoituksessa on varattu pilaantuneiden alueiden kokeilu- ja kunnostusohjelmaan mukaan lukien maa-ainekierrätyksen vuodelle 2016 YM:lle 1 300 000 euroa, vuodelle 2017 1 000 000 euroa ja vuodelle 2018 700 000 euroa. Lisäksi momenttien 35.10.22 ja 35.10.61 nykyinen pilaantuneiden alueiden perusrahoitustaso säilyy kehyskauden.

3) ILMASTOPOLITIikka – mom. 35.10.22

Ilmastopaneelin työtä varten on varattu 300 000 euroa ensi vuodelle.

Ympäristöministeriö asetti 2011 ilmastopaneelin, joka on nyt toisella, joulukuussa 2015 päättyvällä toimikaudellaan. Viime kesäkuussa hyväksytyn ilmastolain myötä nykymuotoisen ilmastopaneelin asema ja tehtävät muuttuvat. Valtioneuvosto asettaa paneelin ja sille on ilmastolaissa määritelty tehtäviä. Paneeli tukee ilmastopolitiikan suunnittelua ja sitä koskevaa päätöksentekoa. Paneelin toimintaan on varattu 300 000 euroa ilmastolain mukaisten sekä muiden tehtävien hoitamista varten. Ilmastopaneelin rahoitustaso 300 000 euroa sisältyy kehykseen.

4) YMPÄRISTÖVAHINKOJEN TORJUNTA – mom. 35.10.20 ja 35.10.70

Öljytorjunta-alusten torjuntavalmiuteen tulee 500 000 euron lisäpanostus. Myös torjuntakalustohankintoja tuetaan 3 500 000 eurolla.

Ympäristövahinkojen torjuntaan on osoitettu talousarvioehdotuksessa momentille 35.10.20 (*ympäristövahinkojen torjunta*) 5,9 milj. euroa. Tämä on 500 000 euroa enemmän kuin vuonna 2015. Määrärahaa käytetään pääosin öljy- ja muiden ympäristövahinkojen torjunnan järjestämiseen, alusten torjuntavalmiuden ylläpitoon sekä kaluston hankinnoista ja varastoinnista ja torjuntatoimenpiteistä aiheutuviin menoihin. Lisäksi määrärahaa käytetään myös mm. ympäristövahinkojen torjunnan kansainvälisestä yhteistyöstä sekä koulutus- ja kehittämis- ja tutkimustoiminnasta aiheutuviin menoihin.

Suomen öljytorjuntalaivastossa on nykyään noin 20 alusta. Tämä on torjuntatavoitteen kannalta erinomainen asia. Laivaston kasvaessa myös sen käyttökulut ovat kuitenkin kasvaneet samoin kuin harjoituksen eli käyttökoulutuksen aiheuttamat kustannukset. Lisäpanostus onkin tarpeen torjuntavalmiuden korkean tason säilyttämiseksi.

Lisäksi momentilta 35.10.70 (*Alusinvestoinnit*) esitetään rahoitettavaksi 3,5 milj. euroa öljytorjuntalaitteiston ja avomeritorjuntakaluston hankintaan. Osa rahoituksesta eli 1,5 milj. euroa arvioidaan saatavan korvauksena öljysuojarahastosta. Tulevaisuudessa alusinvestointeja ja avomeritorjuntakaluston hankintaa varten on varattu huomattavasti vähemmän kuin vuoden 2016 talousarvioesityksessä. Arvioitu tarve kaluston hankintaa ja uusimista varten olisi noin 1 miljoona euroa vuodessa. Suomen ympäristökeskuksen (SYKE) henkilöstöresurssit torjunnan valtakunnallisen järjestämisen ja kehittämisen hoitamiseksi ovat supistuneet ja ne ovat myös Valtiontalouden tuloksellisuustarkastusviraston vuonna 2014 tekemän tarkastuksen perusteella riittämättömät. (Nämä resurssit ovat SYKEN toimintameno momentilla 35.01.04)

Kehyksessä momentin 35.10.20 rahoitustaso säilyy kehyksessä ja momentilla torjuntakaluston hankintaan on kehyksessä varattu 1 000 000 euroa vuosittain 2017-19.